

**UDRUŽENJE SUDIJA/SUDACA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

PRAVO I PRAVDA
ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

SARAJEVO, GODINA XVIII, BROJ 1., 2019.

Dr. sc. Ljiljana Filipović, sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

**KAŽNJAVANJE UČINITELJA KVALIFICIRANIH OBLIKA
KRIVIČNOG DJELA RAZBOJNIŠTVA U PRAKSI SUDOVA U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Sažetak: Rad sadrži pregled rezultata istraživanja kažnjavanja učinitelja krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine u praksi sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine i zaključke do kojih se došlo njihovom analizom. Istraživanje se odnosilo na učestalost primjene instituta ublažavanja kazne pri kažnjavanju učinitelja ovog krivičnog djela, osnove i mjere ublažavanja kazne, težinu krivičnih djela na koja su se odnosili analizirani predmeti i osnovne lične karakteristike učinitelja, načine na koje je ublažavanje kazne obrazloženo u presudama, subjekte i osnove žalbi izjavljenih protiv prvostepenih presuda te odluke Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine o izjavljenim žalbama. Analiza podataka dobivenih istraživanjem omogućila je izvođenje određenih zaključaka, pa, između ostalog, da je ublažavanje kazne učiniteljima ovog krivičnog djela pravilo, da su kazne koje se izriču učiniteljima u FBiH uglavnom ujednačene, da je upitna adekvatnost posebnog zakonskog minimuma kazne propisane za ovo krivično djelo, ali i da sudovi ne posvećuju dovoljno pažnje samom procesu izricanja ublažene kazne ni iznošenju u presudi razloga kojima su se rukovodili prilikom ublažavanja kazne.

Ključne riječi: kvalificirani oblici krivičnog djela razbojništva, zakonom propisana kazna, odmjeravanje kazne, ublažavanje kazne, osnovi ublažavanja kazne, obrazloženje odluke o kazni.

Summary: The paper provides a review of the results of a research made in relation to punishments being imposed on perpetrators of the criminal offense of Aggravated Robbery in violation of Article 289(2) of the Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina in the case law of the Courts in the Federation of Bosnia and Herzegovina and the related conclusions drawn upon their analysis. The research was related to the frequency of application of the institution of the reduction of punishment imposed on perpetrators of the referenced criminal offense, grounds and measures for reduction of punishment, gravity of the criminal offenses committed in the analyzed cases

and their perpetrators' main personal characteristics, the manner in which the judgments explained the reduction of punishment, subjects and grounds of appeals filed from first-instance judgments, and decisions on the appeals rendered by the Supreme Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina. The analysis of information obtained from the research enabled the drawing of certain conclusions, including among others, that the reduction of punishment for perpetrators of the referenced criminal offense is a rule, that the punishments imposed on perpetrators in the F BiH are mostly standardized, that the adequacy of special statutory minimum punishment prescribed for this criminal offense is questionable, but also that courts do not pay sufficient attention to the process itself of imposing a reduced punishment, or to the presentation of reasons in the judgment which governed them to reduce the punishment.

Key words: *qualified forms of the criminal offense of Aggravated Robbery, legally prescribed punishment, meting out of the punishment, reduction of punishment, grounds for the reduction of punishment, reasoning of the decision on punishment.*

I. Uvodne napomene

Uz dugotrajnost krivičnih postupaka i navodnu nesposobnost da se efikasno suprotstavi najtežim oblicima kriminaliteta, jedan od najčešće upućivanih prigovora krivičnom pravosuđu u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) je da su kazne koje se izriču učiniteljima krivičnih djela preblage.

Navedeni prigovor ne upućuje se samo od strane najšire javnosti nego i od dijela stručne javnosti, najčešće u prigodnim komentarima u medijima nakon okončanja krivičnih postupaka za koje je javnost bila zainteresirana u većoj mjeri nego uobičajeno.

Prigovori koji dolaze od najšire javnosti ili tzv. „običnih građana“ zasnovani su uglavnom na njihovom osjećanju „pravedne kazne“ za učinitelje određenih krivičnih djela. Stručna javnost svoje komentare o primjerenosti kazni uglavnom zasniva na zakonom propisanoj kazni za pojedina krivična djela i odnosu te kazne sa kaznom koja je izrečena u nekom konkretnom slučaju.

Iako zapažanja javnosti o blagosti izrečenih kazni nisu bez značaja jer u sebi sadrže i viđenje da li se takvom kaznom može doprinijeti suzbijanju kriminaliteta, ona, sama po sebi, ne mogu biti osnov za donošenje zaključka o blagoj sudskoj kaznenoj politici.

Ako je uopšte i primjereno donositi generalni zaključak o tome da li je sudska politika kažnjavanja za određena krivična djela ili određene kategorije učinitelja blaga, stroga ili upravo onakva kakva bi trebala biti, on se ne može donijeti bez odgovarajućeg istraživanja sudske prakse koje bi, zbog broja krivičnih presuda koje se donesu tokom samo jedne godine, bilo veoma složeno provesti. Nesumnjivo, takvo jedno istraživanje moralo bi se vršiti etapno i u odnosu na pojedina krivična djela.

Kako bi se pokušao objektivnije ocijeniti stav o blagom kažnjavanju učinitelja pojedinih krivičnih djela, izvršeno je istraživanje prakse kažnjavanja sudova u FBiH za kvalificirane oblike krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. i 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine¹ (u daljem tekstu: KZ FBiH). Radi se o relativno čestom krivičnom djelu ali koje, u pravilu, osim ako je riječ o najtežim slučajevima, nije u žiži pažnje ni najšire ni stručne javnosti. Razlog zbog kojeg su analizirane kazne izrečene za kvalificirane oblike krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. i 3. KZ FBiH, a ne i za osnovni oblik tog krivičnog djela je namjera da se obuhvati i praksa najvišeg entitetskog suda u kažnjavanju učinitelja tih krivičnih djela - Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vrhovni sud FBiH). Osnovni oblik krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 1. KZ FBiH, s obzirom na zakonom propisanu kaznu (kazna zatvora od jedne do deset godina), nalazi se u nadležnosti općinskih sudova te, povodom žalbi izjavljenih protiv prvostepenih presuda, odnosni predmeti ne dolaze na odlučivanje u Vrhovni sud FBiH.

U uvodnim napomenama potrebno je istaći da je analiza prakse kažnjavanja za kvalificirane oblike krivičnih djela Razbojništvo iz člana 289. KZ FBiH vršena ne samo s obzirom na odnos zakonom propisane kazne za određeni oblik krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. KZ FBiH i izrečene kazne nego i s obzirom na relevantne odredbe o odmjeravanju kazne koje su sadržane u općem dijelu krivičnog zakona: Svrha kažnjavanja (član 42. KZ FBiH), Opća

¹ Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17).

pravila o odmjeravanju kazne (član 49. KZ FBiH) i Ublažavanje kazne (član 50. KZ FBiH). Osim toga, analiza je vršena i u odnosu na relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine² (u daljem tekstu: ZKP FBiH), prije svega, u odnosu na odredbe koje regulišu sadržaj presude (član 300. stav 1. tačka b) i član 305. ZKP FBiH).

II. Rezultati istraživanja prakse sudova u FBiH

II.1. Osnovni podaci o istraživanim sudskim predmetima.

Istraživanjem je bilo obuhvaćeno ukupno 25 predmeta koji su tokom 2018. godine pravosnažno okončani u Vrhovnom sudu FBiH izricanjem kazne učiniteljima. Svi ti predmeti odnosili su se na kvalificirani oblik krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH. U toku 2018. godine u Vrhovnom sudu FBiH nije okončan pravosnažnim izricanjem kazne ni jedan predmet koji se odnosio na kvalificirani oblik krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 3. KZ FBiH.

U 24 od 25 analiziranih predmeta prvostepenom presudom je optuženima izrečena ublažena kazna zatvora tj. kazna zatvora u trajanju manjem od pet godina koliko iznosi posebni zakonski minimum kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH.

Dakle, samo u jednom od 25 analiziranih predmeta optuženom je izrečena kazna zatvora koja nije ublažena i to u trajanju od pet godina tj. najmanja zakonom propisana kazna za odnosno krivično djelo.

Od 24 predmeta koja su se odnosila na krivično djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH i u kojima je optuženima izrečena ili, u slučaju sticaja krivičnih djela, utvrđena ublažena kazna zatvora, u 19 predmeta kvalifikatorna okolnost je bila isključivo upotreba oružja ili opasnog oruđa, u jednom predmetu kvalifikatorna okolnost je bila umišljajno teško tjelesno ozljeđivanje neke osobe, a u četiri predmeta postojao je sticaj kvalifikatornih okolnosti - upotreba oružja ili opasnog oruđa i učinjenje krivičnog djela u sastavu grupe.

Podaci o visini protivpravne imovinske koristi pribavljene učinjenjem djela značajni su za ocjenu jačine povrede ili ugrožavanja zaštićenog dobra odnosno

² Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14).

težine učinjenih krivičnih djela. U tri predmeta radilo se isključivo o pokušaju ovog krivičnog djela pa protivpravna imovinska korist nije ni pribavljena. U šest predmeta visina pribavljene protivpravne imovinske koristi nije prelazila iznos od 500,00 KM. U pet predmeta visina protivpravno pribavljene imovinske koristi bila je između 500,00 i 1.000,00 KM. Visina protivpravno pribavljene imovinske koristi u četiri predmeta bila je između 1.000,00 i 3.000,00 KM. U jednom predmetu visina pribavljene protivpravne imovinske koristi je bila između 3.000,00 i 10.000,00 KM. U dva predmeta, visina pribavljene protivpravne imovinske koristi iznosila je preko 100.000,00 KM (u jednom predmetu, 94.000,00 KM i 66.000,00 KM a u drugom 284.315,03 KM). U tri predmeta visina pribavljene imovinske koristi nije bila tačno utvrđena.

Za ocjenu jačine povrede ili ugrožavanja zaštićenog dobra indikativni su i podaci o tome da li je pri izvršenju krivičnog djela učinitelj samo prijetio žrtvi da će neposredno napasti na njezin život ili tijelo uz upotrebu oružja ili opasnog oruđa ili je učinitelj, uz prijetnju upotrebom oružja ili opasnog oruđa, i upotrijebio silu protiv neke osobe (neovisno od toga da li se upotreba sile sastojala u upotrebi oružja ili opasnog oruđa ili samo u upotrebi fizičke snage). U uzorku od 24 predmeta u kojima je optuženima ublažena kazna, podjednako su bile zastupljene obje navedene grupe predmeta. Naravno, stvarna težina učinjenog krivičnog djela ovisi od mnogih okolnosti vezanih za način njegovog učinjenja te isticanje pomenutih kriterija nema za cilj da ocjenu težine učinjenog razbojništva svede na njih. Ali, radi se o jednom od zakonskih elemenata ovog krivičnog djela čija dva alternativno propisana oblika objektivno nemaju istu težinu pri realizaciji krivičnog djela.

Ukupno 24 predmeta u kojima je prvostepeni sud optuženima ili pojedinim od njih izrekao ili utvrdio ublažene pojedinačne kazne zatvora odnosila su se na ukupno 37 optuženih osoba, a ublažavanje kazne je primijenjeno u odnosu na 35 optuženih. U jednom predmetu koji se odnosio na tri optužene osobe prvostepeni sud je kaznu ublažio za samo jednu od njih dok je drugim dvoje optuženih za ovo krivično djelo utvrdio kazne zatvora u okviru zakonom propisane kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH.

Od 24 predmeta u kojima je izvršeno ublažavanje kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH prvostepeni sud je u obrazloženju presuda u 16 predmeta konstatovao, osim utvrđenih olakšavajućih okolnosti, postojanje otežavajućih okolnosti na strani optuženih. U tih 16 predmeta kao

otežavajuća okolnost konstatovana je i ranija osuđivanost optuženih, a čak u 14 predmeta ranija osuđivanost za ista ili istovrsna krivična djela.

II.2. Mjera ublažavanja kazne.

U skladu sa članom 51. stav 1. tačka b) KZ FBiH, učinitelju krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, kad za to postoje zakonom propisani uvjeti, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora. U analiziranim predmetima, za 30 optuženih osoba izrečene ili utvrđene kazne zatvora za pojedina krivična djela učinjena u sticaju kretale su se u rasponu od jedne do tri godine. Pri tome, u odnosu na deset optuženih osoba prvostepeni sud je izrekao ili utvrdio za pojedina krivična djela učinjena u sticaju kazne zatvora u trajanju od jedne godine, dakle, maksimalno ublažene kazne. Za samo pet optuženih osoba kojima su prvostepenom presudom bile ublažene zakonom propisane kazne, prvostepenim presudama su bile izrečene ili utvrđene pojedinačne kazne zatvora u trajanju preko tri godine.

Posebnu pažnju zaslužuju podaci o mjeri ublažavanja prilikom utvrđivanja pojedinačnih kazni za krivična djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH učinjena u sticaju. U analiziranom uzorku bila su četiri takva predmeta, a u tri od njih utvrđene su maksimalno ublažene kazne ili kazne koje su samo nešto iznad maksimuma ublažene kazne. U jednom od njih je za svako od pet krivičnih djela u sticaju utvrđena pojedinačna kazna zatvora u trajanju od po jedne godine tj. maksimalno ublažena kazna. U drugom su utvrđene tri pojedinačne kazne zatvora u trajanju od po jedne godine i dva mjeseca, jedna u trajanju od jedne godine i šest mjeseci i jedna u trajanju od jedne godine. U trećem takvom predmetu, za sedam krivičnih djela učinjenih u sticaju utvrđene su kazne zatvora u trajanju od po jedne godine i dva mjeseca a za jedno krivično djelo kazna zatvora u trajanju od jedne godine.

II.3. Osnovi ublažavanja kazne.

U dva od 24 predmeta u kojima je izvršeno ublažavanje kazne u izreci presude kao osnov ublažavanja kazne navedene su odredbe člana 50. tačke a) i b) KZ FBiH. Iz toga bi proizlazilo da je u tim slučajevima postojao i neki od zakonom izričito propisanih osnova za blaže kažnjavanje učinitelja (član 50. tačka a) KZ FBiH) ali i naročito olakšavajuće okolnosti koje su ukazivale da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja (član 50. tačka b) KZ FBiH). U jednom od ta dva predmeta, koja su se oba odnosila na sticaj krivičnih djela razbojništva, sud je u izreci presude određeno naveo za koja od tih krivičnih djela utvrđuje kaznu zatvora uz primjenu odredbe člana 50. tačka

b) KZ FBiH, a za koje od krivičnih djela u sticaju utvrđuje kaznu zatvora uz primjenu člana 50. tačka a) i b) KZ FBiH. U drugom od ta dva predmeta prvostepeni sud se u izreci presude, prilikom utvrđivanja pojedinačnih kazni, pozvao na odredbe člana 50. tačka a) i b) KZ FBiH bez naznake za koje od krivičnih djela učinjenih u sticaju je kazna utvrđena primjenom koje od navedenih zakonskih odredaba.

U jednom od pomenuta 24 predmeta, sud se u izreci presude pozvao samo na član 50. tačka a) KZ FBiH kao osnov za ublažavanje kazne iako je samo jedno od krivičnih djela učinjenih u sticaju, za koje je optuženi oglašen krivim, bilo krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. u vezi sa članom 28. KZ FBiH odnosno krivično djelo u pogledu kojeg je postojao zakonom izričito propisani osnov za ublažavanje kazne.

U 11 od 24 predmeta, sud je u izreci presude kao zakonski osnov za izricanje optuženom ublažene kazne naveo odredbu člana 50. tačka b) KZ FBiH. Iz toga bi slijedilo da je ublažavanje zakonom propisane kazne izvršeno na osnovu toga što je sud utvrdio da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

U devet od 24 predmeta, u izreci presude nije određeno naveden osnov ublažavanja kazne, nego je samo navedeno da se kazna optuženom izriče na osnovu člana 50. KZ FBiH.

Konačno, u jednom od 24 predmeta kao osnov ublažavanja kazne naveden je član 50. stav 2. KZ FBiH iako odredba člana 50. KZ FBiH ne sadrži stavove.

II.4. Obrazloženje odluke o ublažavanju kazne.

Od dva predmeta u kojima se prvostepeni sud pri izricanju kazne u izreci presude pozvao na odredbe člana 50. tačke a) i b) KZ FBiH, u jednom od njih (i to u onom u kome je u izreci presude određeno naveo za svako od krivičnih djela učinjenih u sticaju po kojem od zakonskih osnova su optuženom utvrđene ublažene kazne zatvora), sud se u obrazloženju presude uopšte nije pozvao na zakonske odredbe o ublažavanju kazne. Osim toga, sud je u obrazloženju presude, pri obrazlaganju odluke o kazni naveo olakšavajuće okolnosti koje je cijenio na strani optuženog te zaključio da se, u odsustvu otežavajućih okolnosti, radi o osobito olakšavajućim okolnostima. Takvo obrazloženje bi ukazivalo da je ublažavanje kazne prilikom utvrđivanja pojedinačnih kazni izvršeno isključivo na osnovu člana 50. tačka b) KZ FBiH što je suprotno

izreci presude. U drugom od tih predmeta, dakle, u onom u kojem u izreci presude nije određeno navedeno za koja od krivičnih djela učinjenih u sticaju se primjenjuje koja od dvije odredbe sadržane u članu 50. KZ FBiH, prvostepeni sud je u obrazloženju presude određeno naveo da se primjena člana 50. tačka a) KZ FBiH odnosi na krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. i u vezi sa članom 28. KZ FBiH, a da je za ostala krivična djela pojedinačna kazna utvrđena primjenom člana 50. tačka b) KZ FBiH tj. zbog toga što je sud našao da postoje naročito olakšavajuće okolnosti.

U predmetu u kojem je u izreci presude kao osnov za ublažavanje kazne navedena odredba člana 50. tačka a) KZ FBiH, prvostepeni sud se i u obrazloženju presude pozvao na tu odredbu.

U devet od 11 predmeta u kojima se prvostepeni sud u izreci presude pozvao na član 50. tačka b) KZ FBiH kao osnov za ublažavanje kazne, sud se i u obrazloženju presude pozvao na taj zakonski osnov za ublažavanje kazne, dok se u dva predmeta nije u obrazloženju pozvao ni na jednu zakonsku odredbu koja se odnosi na ublažavanje kazne. U jednom od ta dva predmeta prvostepeni sud u obrazloženju presude nije izričito naveo ni da je utvrdio postojanje naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. U drugom od ta dva predmeta, iznesen je ipak zaključak prvostepenog suda da utvrđene olakšavajuće okolnosti, uz odsustvo otežavajućih okolnosti, predstavljaju osobito olakšavajuće okolnosti usljed kojih su ispunjeni uvjeti za ublažavanje kazne, te je takvo obrazloženje u skladu sa izrekom presude.

U devet predmeta u kojima se sud i u obrazloženju presude pozvao na odredbu člana 50. tačka b) KZ FBiH kao osnov za ublažavanje kazne (dakle, istovjetno kao u izreci), sud je zaključak o postojanju tog osnova za ublažavanje kazne izveo iz ocjene utvrđenih olakšavajućih okolnosti. Pri tome, u jednom od tih devet predmeta, sud je nabrojao olakšavajuće okolnosti koje je cijenio na strani optuženog ali nije dao ocjenu da te olakšavajuće okolnosti predstavljaju naročito olakšavajuću okolnost u smislu člana 50. tačka b) KZ FBiH. Samo u jednom od navedenih devet predmeta u kojima je ublažavanje zakonom propisane kazne učinjeno s pozivom na član 50. tačka b) KZ FBiH sud se određeno opredijelio za jednu olakšavajuću okolnost kao osobito olakšavajuću okolnost (smanjena uračunljivost optuženog).

U tri od devet predmeta u kojima se prvostepeni sud u izreci presude pozvao samo na član 50. KZ FBiH, sud se i u obrazloženju presude pozvao samo na tu zakonsku odredbu. U obrazloženjima tih presuda sud je u dva predmeta zaključio da utvrđene olakšavajuće okolnosti imaju karakter osobito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja, što ukazuje da je osnov za ublažavanje kazne optuženima bila odredba člana 50. tačka b) KZ FBiH. Međutim, u jednom od ta tri predmeta prvostepeni sud je u obrazloženju presude samo nabrojao olakšavajuće okolnosti koje je utvrdio na strani optuženog, ali ih nije ocijenio kao naročito olakšavajuće okolnosti iako se pozvao na član 50. KZ FBiH i iako je optuženom izrekao ublaženu kaznu. U jednom od devet predmeta u kojima se sud u izreci pozvao samo na član 50. KZ FBiH, sud se u obrazloženju presude pozvao na odredbu člana 50. tačka b) KZ FBiH kao osnov za izvršeno ublažavanje kazne ali je u obrazloženju, nakon nabiranja olakšavajućih okolnosti na strani optuženog, izostala ocjena suda da se radi o naročito olakšavajućim okolnostima koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. U preostalih pet od devet predmeta u kojima se prvostepeni sud u izreci presude pozvao samo na član 50. KZ FBiH kao osnov za ublažavanje kazne, sud se u obrazloženju presude nije pozvao ni na jednu zakonsku odredbu kao osnov za ublažavanje kazne. Samo u jednom od tih pet predmeta prvostepeni sud je utvrđene olakšavajuće okolnosti na strani optuženog ocijenio u njihovoj ukupnosti kao osobito olakšavajuće okolnosti što bi ukazivalo na osnov za ublažavanje kazne iz člana 50. tačka b) KZ FBiH. Međutim, u četiri od tih pet predmeta prvostepeni sud se u obrazloženju presude ograničio samo na navođenje olakšavajućih okolnosti na strani optuženog ali, iako je optuženima izrečena ublažena kazna, sud u obrazloženju presude nije konstatovao da utvrđene olakšavajuće okolnosti u svojoj ukupnosti čine naročito olakšavajuću okolnost koja, u smislu član 50. tačka b) KZ FBiH, ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. U jednom od tih predmeta radilo se o pokušaju krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH u vezi sa članom 28. istog zakona, ali prvostepeni sud ni tu okolnost nije označio u obrazloženju presude kao osnov za ublažavanje kazne.

U predmetu u kojem se sud u izreci presude pozvao na član 50. stav 2. KZ FBiH kao osnov za ublažavanje kazne, u obrazloženju presude sud se nije pozvao ni na jednu zakonsku odredbu koja ovlašćuje sud da izvrši ublažavanje kazne. Iako je tom presudom svim petero optuženih, koji su oglašeni krivim za krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ FBiH u vezi

sa, između ostalog, krivičnim djelom Razbojništvo iz člana 289. stav 2. u vezi stava 1. KZ FBiH, izrečena ublažena kazna zatvora, prvostepeni sud je u obrazloženju svoje presude samo u odnosu na jednog optuženog konstatovao postojanje naročito olakšavajuće okolnosti (razotkrivanje ostalih članova grupe za organizirani kriminal), dok je u odnosu na ostale optužene utvrdio samo postojanje olakšavajućih i otežavajućih okolnosti.

Dakle, samo u dva predmeta prvostepeni sudovi su u obrazloženju presude određenoj okolnosti pripisali karakter naročito olakšavajuće okolnosti (u jednom - učinjenje djela u stanju smanjene računljivosti, u drugom - razotkrivanje ostalih članova grupe od strane organizatora grupe za organizirani kriminal). U svim ostalim slučajevima gdje je sud izvršio ublažavanje zakonom propisane kazne na osnovu člana 50. tačka b) KZ FBiH odnosno u kojima se iz sadržine obrazloženja može zaključiti da je ublažavanje izvršeno po tom zakonskom osnovu, prvostepeni sud je u obrazloženju odluke o kazni navodio utvrđene olakšavajuće okolnosti, pa, potom, u određenom broju slučajeva, zaključio da one imaju karakter naročito olakšavajućih okolnosti odnosno osobito olakšavajućih okolnosti, a u određenom broju slučajeva i takav zaključak je izostao.

U obrazloženjima analiziranih presuda pri navođenju razloga za utvrđivanje ili izricanje ublažene kazne zatvora za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, prvostepeni sudovi su se pozvali na ukupno 26 različitih olakšavajućih okolnosti: ranija neosuđivanost optuženog, priznanje krivnje, mladost odnosno relativna mladost optuženog, kajanje, obećanje optuženog da više neće činiti krivična djela, korektno vladanje na glavnom pretresu, životno neiskustvo, teške materijalne prilike, teške porodične prilike, trenutni boravak na izdržavanju kazne zatvora gdje je radno angažovan i prihvata sve vidove resocijalizacije i želi da nakon kazne vodi normalan život, nastupanje manje štetne posljedice, nečinjenje krivičnih djela od učinjenja predmetnog krivičnog djela do osude, nezaposlenost, bračni status, roditeljstvo nad maloljetnom djecom, izvinjenje oštećenom, spremnost na saradnju tokom krivičnog postupka, okolnost da se oštećeni ne pridružuje krivičnom gonjenju i ne postavlja imovinskopravni zahtjev, nepovoljne porodične prilike u kojima je optuženi odrastao i živi, izostanak bilo kakvih štetnih posljedica, okolnost da je optuženi istaknuti sportista, okolnost da optuženi živi sa nezaposlenim roditeljima, teško zdravstveno stanje oca optuženog, nečinjenje krivičnih djela u određenom vremenskom periodu (od posljednje osude), narušeno zdravstveno stanje.

U većini predmeta u kojima je ublažavanje kazne optuženom obrazloženo iznošenjem utvrđenih olakšavajućih okolnosti na strani optuženog, radilo se o navođenju većeg broja olakšavajućih okolnosti. U dva predmeta u obrazloženju presude je kao osnov za ublažavanje kazne navedena jedna olakšavajuća okolnost (ne naročito olakšavajuća okolnost nego samo olakšavajuća okolnost), u četiri predmeta zakonom propisana kazna je ublažena na osnovu utvrđene dvije olakšavajuće okolnosti, u šest predmeta na osnovu utvrđene tri olakšavajuće okolnosti, a u 12 predmeta na osnovu utvrđenih četiri ili više olakšavajućih okolnosti.

Kada je riječ o predmetima u kojima se iz obrazloženja prvostepenih presuda može zaključiti, neovisno od toga da li se sud pozvao na tu zakonsku odredbu, da je ublažavanje kazne učinjeno na osnovu člana 50. tačka b) KZ FBiH a u kojima prvostepeni sud nijednu od utvrđenih olakšavajućih okolnosti nije, samu za sebe, ocijenio kao naročito olakšavajuću okolnost, prvostepeni sud je u pet predmeta ublažavanje kazne obrazložio navodom da utvrđene olakšavajuće okolnosti u svojoj ukupnosti čine naročito olakšavajuću okolnost koja ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja, u 10 takvih predmeta prvostepeni sud je nakon nabiranja okolnosti koje je izričito ocijenio kao olakšavajuće okolnosti u nastavku obrazloženja samo konstatovao da one čine naročito olakšavajuću okolnost ili naročito olakšavajuće okolnosti, a u pet predmeta prvostepeni sud, nakon nabiranja utvrđenih olakšavajućih okolnosti, uopšte ih nije ocijenio ni pojedinačno ni u njihovoj ukupnosti kao naročito olakšavajuće okolnosti.

II.5. Subjekti i osnovi žalbi izjavljenih protiv prvostepenih presuda.

Od 24 pravosnažno okončana predmeta u kojima je izvršeno ublažavanje kazne optuženima za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, u 11 predmeta žalbe protiv prvostepenih presuda izjavili su i tužitelj i branitelj odnosno optuženi. U dva predmeta žalbu protiv prvostepene presude izjavio je samo tužitelj i to u jednom od tih predmeta samo zbog odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. U 11 preostalih predmeta žalbu protiv prvostepene presude je izjavio samo branitelj odnosno optuženi i to, u jednom od tih predmeta, samo zbog odluke o imovinskopравnom zahtjevu.

Kada je riječ o deset predmeta u kojima je prvostepenom presudom optuženom izrečena ili utvrđena (za pojedina krivična djela Razbojništvo iz člana 289.

stav 2. KZ FBiH učinjena u sticaju) kazna zatvora u trajanju od jedne godine, dakle, maksimalno ublažena kazna, tužitelj je izjavio žalbu protiv prvostepene presude u pet predmeta.

Od ukupno 24 predmeta u kojima je učiniteljima ili nekima od njih izrečena ili, za pojedina krivična djela učinjena u sticaju, utvrđena ublažena kazna, tužitelj je izjavio žalbu u ukupno 13 predmeta. U jednom od tih predmeta žalba je bila izjavljena zbog odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, a u drugom, između ostalog, i zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji ali ne u odnosu na učinitelja kojemu je izrečena ublažena kazna zatvora za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH. U preostalih 11 ili u 45,83% predmeta tužitelj je prvostepenu presudu pobijao zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji.

U 11 pomenutih predmeta, tužitelj je u šest predmeta žalbom pobijao prvostepenu presudu tvrdnjom da je izrečena kazna preblaga ali bez osporavanja same odluke suda da izvrši ublažavanje kazne. U pet predmeta tužitelj je u žalbi tvrdio da je prvostepeni sud pogrešno ocijenio da postoje (naročito) olakšavajuće okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne.

Nijedna žalba tužitelja nije bila izjavljena zbog povrede krivičnog zakona iz člana 313. tačka e) ZKP FBiH tj. zbog toga što je sud odlukom o kazni prekoračio ovlaštenje koje ima po zakonu.

II.6. Odluke Vrhovnog suda FBiH o izjavljenim žalbama.

Od 24 predmeta u kojima je izvršeno ublažavanje kazne optuženima za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, u 18 predmeta (75%) presudom Vrhovnog suda FBiH su žalbe odbijene kao neosnovane i prvostepena presuda potvrđena. U jednom predmetu žalbe branitelja i optuženog su odbijene kao neosnovane a povodom žalbi, po službenoj dužnosti, prvostepena presuda je preinačena u pravnoj ocjeni jednog od tri krivična djela za koja je optuženi oglašen krivim.

Samo u jednom od 24 predmeta ili 4,16% predmeta u kojima su prvostepenom presudom optuženima bile izrečene ublažene kazne zatvora, Vrhovni sud FBiH je djelimično uvažio žalbe branitelja i prvostepenu presudu preinačio u odluci o kazni tako što je, uz primjenu člana 50. tačka b) KZ FBiH, optužene, koji su bili osuđeni na kazne zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci odnosno tri godine i šest mjeseci, osudio na kazne zatvora u trajanju od tri

godine i deset mjeseci odnosno dvije godine i osam mjeseci. Radilo se o slučaju u kojem su dvojica optuženih oglašeni krivim za oduzimanje uposlenici, uz prijetnju nožem, pazara kladionice u iznosu od 487,00 KM, te novčanika u kojem se nalazilo oko 20,00 KM i lični dokumenti. Izricanje kazni zatvora u kraćem trajanju, Vrhovni sud FBiH je obrazložio ocjenom da utvrđene olakšavajuće okolnosti nisu u dovoljnoj mjeri došle do izražaja, da prvostepeni sud nije cijenio mladost optuženih pri čemu se ukazalo na mladu životnu dob samo jednog optuženog (23 godine) te da je prvostepeni sud pravilno raniju osuđivanost optuženih cijenio kao otežavajuću okolnost ali je nije pravilno vrednovao jer se ne radi o osudama za istovrsno krivično djelo.

Nadalje, u jednom od navedenih 24 predmeta, Vrhovni sud FBiH je djelimično uvažio žalbe branitelja tako što je u odnosu na pojedina krivična djela prvostepenu presudu ukinuo i predmet, u tom dijelu, vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje, ali je u odnosu na ostala krivična djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, žalbe odbrane, pa i zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, odbio kao neosnovane, a uvažio žalbu tužitelja i prvostepenu presudu preinačio u odluci o kazni tako što je optuženom utvrdio kazne zatvora u dužem trajanju. Utvrđenje kazni zatvora u dužem trajanju, Vrhovni sud FBiH je obrazložio time što je prvostepeni sud propustio cijeniti posljedice koje su pretrpjeli oštećeni u ovom krivičnom predmetu jer je jedna osoba povrijeđena a neke su usljed pretrpljenog straha napustile posao, te raniju osuđivanost optuženog i okolnost da su krivična djela učinjena u kratkom vremenskom periodu i u kontinuitetu.

U tri od 24 analizirana predmeta (12,50%), presudom Vrhovnog suda FBiH odbijene su žalbe branitelja kao neosnovane, a djelimično su uvažene žalbe tužitelja te su prvostepene presude preinačene u odluci o krivičnoj sankciji. Izricanje kazne zatvora u dužem trajanju je u jednoj od tih presuda Vrhovnog suda FBiH obrazloženo osnovanošću žalbenih navoda tužitelja da prvostepeni sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio raniju osuđivanost optuženih i okolnost da je jedan od njih predmetno krivično djelo učinio tokom vremena provjeravanja utvrđenog ranije izrečenom uvjetnom osudom, te pogrešnom ocjenom od strane prvostepenog suda kajanja optuženih kao olakšavajućih okolnosti jer to navodno kajanje nije ničim materijalizirano. U drugom od ta tri predmeta Vrhovni sud FBiH je u obrazloženju svoje presude naveo da se osnovano u žalbi tužiteljice ističe da prvostepeni sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio količinu i oblike prinude upotrijebljene od strane optuženog prema oštećenoj uz napomenu da se težina učinjenog krivičnog djela razbojništva ne može

vrednovati samo s obzirom na visinu pribavljene imovinske koristi nego i s obzirom na posljedice prouzrokovane prinudom i prijetnjom. U trećem predmetu, obrazloženje Vrhovnog suda FBiH je bilo da je prvostepeni sud dao prevelik značaj utvrđenim olakšavajućim okolnostima a da nije dao adekvatan značaj ranijoj osuđivanosti optuženog pa i za isto krivično djelo.

Od pet predmeta u kojima je tužitelj izjavio žalbu protiv prvostepene presude kojom je optuženom bila izrečena ili utvrđena maksimalno ublažena kazna zatvora u trajanju od jedne godine, presudom Vrhovnog suda FBiH te su žalbe u tri predmeta odbijene kao neosnovane a u dva predmeta su žalbe uvažene, prvostepene presude preinačene i optuženima izrečene kazne zatvora u dužem trajanju ali i dalje ublažene kazne zatvora.

Od pet predmeta u kojima je tužitelj u žalbi tvrdio da je prvostepeni sud pogrešno ocijenio da postoje (naročito) olakšavajuće okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne, Vrhovni sud FBiH je u tri predmeta svojom presudom preinačio prvostepenu presudu osudivši optužene na kazne zatvora u dužem trajanju od kazni koje su im izrečene prvostepenom presudom ali su i kazne izrečene presudom Vrhovnog suda FBiH bile ispod posebnog zakonskog minimuma kazne propisane za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH.

Prema tome, odlučujući o žalbama tužitelja izjavljenim protiv prvostepenih presuda kojima su optuženima za krivična djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH bile izrečene odnosno utvrđene ublažene kazne zatvora, Vrhovni sud FBiH, iako je u određenom broju slučajeva uvažio te žalbe, ni u jednom slučaju nije svojom presudom izrekao optuženom kaznu koja bi bila u okviru zakonom propisane kazne za to krivično djelo.

U jedinom od 25 analiziranih predmeta u kojem prvostepeni sud nije optuženom izrekao ublaženu kaznu (optuženom je izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina) i u kojem tužitelj nije izjavio žalbu protiv prvostepene presude, Vrhovni sud FBiH je odbio kao neosnovanu žalbu branitelja optuženog i potvrdio prvostepenu presudu ocijenivši da je prvostepeni sud, s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja, pravilno odmjerio kaznu. Tako su okrivljenom kao olakšavajuće okolnosti cijenjene njegove porodične prilike budući da je bio oženjen i otac jednog maloljetnog djeteta, te da je u ponovljenom postupku u cijelosti priznao radnje izvršenja i krivično djelo za koje se teretio. Kao otežavajuće okolnosti optuženom je

cijenjeno to što je više puta osuđivan za različita krivična djela te da je nakon predmetnog krivičnog djela učinio isto krivično djelo a da je pri izvršenju tog krivičnog djela učinio i krivično djelo Sprečavanje službene osobe u obavljanju službene radnje iz člana 358. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH.

III. Analiza rezultata istraživanja prakse sudova u FBiH

III.1. Reprezentativnost uzorka.

Prije analiza podataka dobivenih obavljenim istraživanjem i donošenja zaključaka neophodno je osvrnuti se na reprezentativnost analiziranog uzorka i njegovu pogodnost da pruži relevantne podatke potrebne za ocjenu prakse kažnjavanja sudova u Federaciji učinitelja kvalificiranih oblika krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH.

Istraživanjem je bilo obuhvaćeno ukupno 25 predmeta koji su se odnosili na krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH u kojima su tokom 2018. godine u Vrhovnom sudu FBiH donesene pravosnažne presude i optuženima izrečene kazne.

Iako sam po sebi nije veliki, uzorak od 25 pravosnažno okončanih predmeta omogućio je sagledavanje prakse kažnjavanja sudova u Federaciji BiH. Prikupljeni podaci odnosili su se ne samo na dužinu trajanja izrečenih kazni zatvora nego i na strukturu učinjenih krivičnih djela (prije svega, stvarnu težinu) i njihovih učinitelja (prije svega, da li se radi o specijalnim povratnicima ili ne), osnove i mjere ublažavanja zakonom propisane kazne, usklađenost samog procesa izricanja ublažene kazne zatvora sa relevantnim zakonskim odredbama, način na koji su sudovi obrazlagali izvršeno ublažavanje kazne, te stav stranaka o pravilnosti odluke prvostepenog suda da se izvrši ublažavanje kazne.

O reprezentativnosti istraživnog uzorka govori i podatak da se u 25 analiziranih predmeta radilo o prvostepenim presudama donijetim od strane osam od ukupno deset kantonalnih sudova u FBiH tako da je bio zadovoljen kriterij teritorijalne zastupljenosti. U istraživnom uzorku nije bilo samo presuda Kantonalnog suda u Odžaku i Kantonalnog suda u Goraždu.

Kada je riječ o starosti predmeta odnosno vremenskom periodu iz kojeg potiču analizirane presude, 18 prvostepenih presuda je donijeto tokom 2017. godine,

a sedam tokom 2018. godine. Usljed toga, zaključci koji se izvode iz analize obavljenog istraživanja moraju se ograničiti na recentnu sudsku praksu.

III.2. Ublažavanje kazne kao pravilo.

Početni podatak dobiven obavljenim istraživanjem da je u 24 od ukupno 25 predmeta u kojima je u toku 2018. godine u Vrhovnom sudu FBiH donesena pravosnažna presuda kojom je, optuženima izrečena ili, u slučaju sticaja krivičnih djela, utvrđena ublažena kazna zatvora za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, govori u prilog stava o blagom kažnjavanju učinitelja tog krivičnog djela od strane sudova u FBiH ako se kao osnov ocjene uzme zakonom propisana kazna za navedeno krivično djelo. Naime, za učinitelja kvalificiranog oblika krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH propisana je kazna zatvora najmanje pet godina pa je poseban maksimum kazne za ovo krivično djelo jednak opštem maksimumu kazne zatvora od 20 godina (član 43. stav 1. KZ FBiH). Izricanje ublažene kazne zatvora učiniteljima tih krivičnih djela u 96% pravosnažno okončanih predmeta nepobitno ukazuje na razilaženje stava sudova o primjerenosti kazne za učinitelje ovog krivičnog djela od stava zakonodavca izraženog u zakonom propisanoj kazni za ovo krivično djelo. Taj zaključak potvrđuje i podatak da je, kada je riječ o predmetima u kojima je optuženima za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH utvrđena ili izrečena ublažena kazna zatvora, koji su se odnosili na ukupno 37 optuženih osoba, ublažavanje kazne primijenjeno u odnosu na 35 optuženih osoba ili na njih 94,5%.

Na blagost, u navedenom kontekstu, sudskog kažnjavanja učinitelja krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH ukazuju i podaci o mjeri u kojoj su sudovi izricali odnosno utvrđivali optuženima ublažene kazne zatvora. Slijedom odredbe člana 51. stav 1. tačka b) KZ FBiH, prilikom ublažavanja kazne učinitelju ovog krivičnog djela sudu stoji na raspolaganju raspon kazne od jedne godine do četiri godine i 11 mjeseci. U analiziranim predmetima, izrečene ili utvrđene kazne za pojedina krivična djela učinjena u sticaju, za 30 optuženih osoba kretale su se u rasponu od jedne do tri godine. Od toga, u odnosu na 10 optuženih osoba prvostepeni sud je izrekao odnosno utvrdio maksimalno ublaženu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. Samo za pet optuženih osoba ili za svega njih 14%, prilikom ublažavanja kazne izrečene su ili utvrđene pojedinačne kazne zatvora u trajanju preko tri godine.

Ti podaci, dovedeni u vezu sa činjenicom da su se analizirani predmeti odnosili na presude donesene od osam od ukupno deset kantonalnih sudova u FBiH,

omogućavaju pak donošenje zaključka o ujednačenoj praksi kažnjavanja učinitelja ovih krivičnih djela od strane sudova u FBiH, o njihovom, u pogledu toga, jednakom položaju pred sudovima u FBiH i o predvidljivosti pa, gotovo, i izvjesnosti težine kazne koju će sud izreći učinitelju.

III.3. Kompleksnost ocjene prakse kažnjavanja.

Zakonom propisana kazna za određeno krivično djelo je samo polazna osnova u procesu odmjeravanja kazne. Osim raspona kazne zakonom propisanog za određeno krivično djelo, sud je dužan, prilikom odmjeravanja kazne konkretnom učinitelju konkretnog krivičnog djela, imati u vidu svrhu kažnjavanja te uzeti u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti a naročito: stepen krivnje, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja (član 49. stav 1. KZ FBiH). Kada je riječ o krivičnim djelima učinjenim u povratu, sud je dužan uzeti u obzir i da li je ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oproštene kazne (član 49. stav 2. KZ FBiH). Osim ove odredbe koja sadrži opća pravila za odmjeravanje kazne, KZ FBiH sadrži i odredbu o ublažavanju kazne kojom daje ovlaštenje sudu da učinitelju odmjeri kaznu ispod granice propisane zakonom u slučajevima kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti (član 50. tačka a)) i kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja (član 50. tačka b)). Stoga, praksu kažnjavanja učinitelja određenih krivičnih djela od strane sudova nije moguće posmatrati samo u odnosu na zakonom propisanu kaznu za određeno krivično djelo i odredbe o općim pravilima za odmjeravanje kazne nego i u vezi sa drugim zakonskim odredbama kojima su propisana ovlaštenja i dužnosti suda u postupku odmjeravanja kazne. Takve odredbe su i one o svrsi kažnjavanja (član 42. KZ FBiH) i svrsi krivičnihopravnih sankcija (član 7. KZ FBiH).

Slijedom navedenog, ublažavanje učinitelju određenog krivičnog djela zakonom propisane kazne odnosno njeno odmjeravanje ispod granice propisane zakonom je ovlaštenje suda zasnovano na zakonu. Institut ublažavanje kazne upravo i postoji da bi se zakonom propisane kazne pri čijem je određivanju zakonodavac imao u vidu apstraktnu težinu tog krivičnog djela, mogle prilagoditi konkretnom učinitelju i konkretnom učinjenom krivičnom djelu. Polazeći od sadržine zakonskih odredbi o ublažavanju kazne, očito je da

su sudovi u analiziranim predmetima u kojima su izvršili ublažavanje zakonom propisane kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH smatrali da postoje uvjeti za ublažavanje zakonom propisane kazne, te da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja pa da su stoga iskoristili svoje ovlaštenje da učinitelju ublaže zakonom propisanu kaznu. U tom smislu može se reći da su presude u analiziranim predmetima u kojima je izvršeno ublažavanje kazne učiniteljima navedenog krivičnog djela u skladu sa KZ FBiH. Uostalom, ni u jednom od analiziranih predmeta tužitelj nije podnio žalbu zbog povrede krivičnog zakona iz člana 313. tačka e) ZKP FBiH tj. nije tvrdio da je prvostepeni sud izricanjem optuženima ublažene kazne zatvora prekoračio ovlaštenje koje ima po zakonu.

Međutim, iako je zakonodavac ovlastio sud da u slučajevima kada su za to ispunjeni zakonom propisani uvjeti ublaži zakonom propisanu kaznu za odnosno krivično djelo i optuženom izrekne kaznu ispod granice propisane zakonom, iz same činjenice da su za ublažavanje kazne propisani striktni uvjeti jasno proizilazi stav zakonodavca da je ublažavanje kazne izuzetak a ne pravilo, odnosno da se učiniteljima u pravilu kazna ima odmjeriti u okviru zakonom propisane kazne za odnosno krivično djelo. Podaci dobiveni obavljenim istraživanjem ukazuju na suprotnu praksu sudova u FBiH. Ublažavanje kazne učiniteljima krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH je pravilo a izuzetak, i to vrlo rijedak, izricanje kazne u zakonom propisanom okviru.

To u daljem istovremeno otvara tri pitanja: da li se analizirani predmeti odnose na krivična djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH koja su, u konkretnom ostvarenju, s obzirom na svoju težinu i karakteristike učinitelja, poprimila lakši oblik od onog koji je imao u vidu zakonodavac prilikom propisivanja kazne ili sudovi olako pribjegavaju institutu ublažavanja kazne sa čime se, manje ili više, saglašavaju i tužitelji i ne osporavaju žalbama prvostepene presude u kojima je izrečena ublažena kazna zatvora ili je takva praksa sudova rezultat prestrogo propisane kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. u KZ FBiH.

III.3.1. Težina učinjenog krivičnog djela i lične karakteristike učinitelja.

U analiziranim predmetima, među krivičnim djelima Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, preovladavaju ona koja se u svom konkretnom ostvarenju mogu okarakterisati kao lakši pojavni oblici tog krivičnog djela. Na to, na primjer, ukazuju podaci o visini pribavljene imovinske koristi u tim

predmetima. U tri predmeta radilo se o pokušaju krivičnog djela pa imovinska korist nije ni pribavljena, u tri predmeta visina pribavljene imovinske koristi nije tačno utvrđena, u šest predmeta ona nije prelazila iznos od 500,00 KM, u pet predmeta je ona iznosila između 500,00 i 1.000,00 KM, u četiri predmeta je bila između 1.000,00 KM i 3.000,00 KM, a u jednom predmetu između 3.000,00 i 10.000,00 KM. Samo u dva predmeta visina pribavljene protivpravne imovinske koristi iznosila je preko 100.000,00 KM. U jednom od njih učiniteljima je izrečena ublažena kazna zatvora i to presudom koja je donijeta na osnovu sporazuma o priznanju krivnje. U drugom od ta dva predmeta, u kojem su za učinjenje navedenog krivičnog djela oglašeni krivima tri optužene osobe, ublažena kazna zatvora je izrečena samo jednoj optuženoj osobi, a tužitelj nije izjavio žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji u odnosu na tu osobu.

Za ocjenu da je riječ o lakšim pojavnim oblicima ovog krivičnog djela, a s obzirom da su njegov objekt zaštite i imovina i život i tijelo ljudi, značajan je i podatak da je samo u 50 % analiziranih predmeta, u kojima je optuženom utvrđena ili izrečena ublažena kazna zatvora, učinitelj prilikom učinjenja djela uz prijetnju upotrebe oružja ili opasnog oruđa i upotrijebio silu protiv neke osobe, pri čemu se upotrijebljena sila nije sastojala uvijek u upotrebi oružja ili opasnog oruđa kojim je optuženi prijetio nego u upotrebi fizičke snage.

Budući da se, u pretežnom dijelu radilo o krivičnim djelima koja su u svojoj konkretnoj realizaciji poprimila lakši vid, ublažavanje zakonom propisane kazne je moglo imati opravdanje, ali su prvostepeni sudovi samo u šest predmeta odsustvo ili manji obim štetne posljedice (u pogledu pribavljanja protivpravne imovinske koristi) cijenili kao olakšavajuću okolnost dok ni u jednom predmetu tu okolnost nisu ocijenili, samu za sebe, kao naročito olakšavajuću okolnost.

Za razliku od okolnosti koji se tiču stvarne težine učinjenih krivičnih djela i koja je faktički došla do izražaja u procesu odmjeravanja kazne optuženima iako je vrlo rijetko označena kao olakšavajuća okolnost a ni u jednom slučaju kao naročito olakšavajuća okolnost, ranija osuđivanost optuženih i to, u 14 predmeta za istovrsna krivična djela, i u slučajevima kada je ocijenjena kao otežavajuća okolnost, nije spriječila sudove da optuženima izreknu ublažene kazne zatvora. Takvim stavom, koji je vjerovatno rezultat pretežnog značaja koji je dat konkretno ostvarenoj težini krivičnog djela, u formalnopravnom smislu dovodi se u pitanje sistem opšteg dijela krivičnog prava. Naime, i pored

okolnosti koja ukazuje na pojačanu kriminalnu volju optuženog – ranija a u nekim slučajevima i višestruka osuđivanost za isto ili istovrsno krivično djelo izvršeno je ublažavanje kazne optuženima. Može se reći da je takva praksa u suprotnosti sa odredbom člana 49. stav 2. KZ FBiH, koja se odnosi na kažnjavanje u slučaju povrata, a objektivno dovodi u pitanje ocjenu sudova da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

III.3.2. (Ne)kritičnost sudova pri izricanju ublažene kazne.

To dalje nameće pitanje da li su se sudovi olako odlučivali na ublažavanje kazne optuženima. Imajući u vidu strukturu krivičnih djela na koja su se odnosili analizirani predmeti i sudeći po broju žalbi izjavljenih zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji od strane tužitelja te broju uvaženih žalbi tužitelja od strane Vrhovnog suda FBiH, ne bi se mogao donijeti takav zaključak izuzev ukoliko bi se takav zaključak donio i u pogledu prakse kažnjavanja učinitelja ovog krivičnog djela od strane Vrhovnog suda FBiH. Međutim, takvu ocjenu za praksu Vrhovnog suda FBiH je teško dati. Kao što su to pokazali podaci koji se odnose na broj izjavljenih žalbi tužitelja zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, u velikom broju slučajeva, zbog izostanka te žalbe, bila je isključena svaka mogućnost intervencije Vrhovnog suda FBiH u pravcu preinačenja odluke o krivičnopravnoj sankciji u prvostepenoj presudi na štetu optuženog. Usljed toga, a zbog potrebe za osiguranjem ujednačenog položaja optuženih za navedeno krivično djelo pred sudovima u FBiH, realno su ograničene mogućnosti takve intervencije Vrhovnog suda FBiH i u slučajevima kada je tužitelj izjavio žalbu.

Ali, rezultati istraživanja omogućavaju donošenje zaključka o olakom pristupu procesu ublažavanja kazne optuženima za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH. Naime, ZKP FBiH propisuje da će u presudi kojom se optuženi oglašava krivim, sud izreći, između ostalog, zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe krivičnog zakona primijenjene (član 300. stav 1. tačka b) ZKP FBiH). U sudskoj praksi i u krivičnoprocesnoj literaturi se smatra da ta obaveza obuhvata i navođenje odredaba krivičnog zakona koje su primijenjene u procesu odmjerenja odnosno ublažavanja kazne.³ U analiziranim predmetima, sud se u izreci čak 11 prvostepenih presuda (ili 45,83% od ukupno analiziranih presuda) nije određeno pozvao na zakonsku odredbu na osnovu koje je izvršio ublažavanje kazne.

³ Sijerčić-Čolić, H., Hadžiomerađić M., Jurčević M., Kaurinović D., Simović M., Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini, Zajednički projekt Vijeća Evrope i Evropske komisije, Sarajevo, 2005., str. 736.

Nadalje, iako ZKP FBiH izričito propisuje da će sud u pismeno izrađenoj presudi posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti (član 305. stav 8. ZKP FBiH), sud se u 12 od analiziranih 24 predmeta (ili njih 50%), u obrazloženju presude nije određeno pozvao na zakonski osnov za ublažavanje kazne.

Takav, može se reći, olak pristup procesu ublažavanja kazne ilustruju i podaci koji se odnose na obrazloženja presuda u kojima je ublažavanje kazne izvršeno na osnovu člana 50. tačka b) KZ FBiH, bez obzira da li se sud u obrazloženju presude izričito pozvao na tu zakonsku odredbu.

Na primjer, u dva predmeta sud je određeno naveo okolnost koju smatra naročito olakšavajućom okolnošću: učinjenje krivičnog djela u stanju smanjene računljivosti i razotkrivanje članova grupe za organizirani kriminal od strane organizatora grupe. Međutim, ocjenjivanje ovih okolnosti, samih po sebi, kao naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja je u suprotnosti sa odredbama KZ FBiH. KZ FBiH bitno smanjenu računljivost određuje kao fakultativnu ublažavajuću okolnost (član 36. stav 2. KZ FBiH) pa je dodjeljivanje takvog značaja smanjenoj računljivosti, samoj po sebi, suprotno stavu zakonodavca o značaju smanjene računljivosti za odmjeravanje kazne prećutno izraženom kroz izričito vezivanje mogućnosti blažeg kažnjavanja uz bitno smanjenu računljivost. S druge strane, KZ FBiH u članu 342. stav 5. (Organizirani kriminal) propisuje da pripadnik grupe za organizirani kriminal iz stava 1. do 4. tog člana (stav 3. se odnosi na organizatora grupe za organizirani kriminal), koji tu grupu otkrije se može osloboditi od kazne. Slijedom odredbe člana 52. stav 2. KZ FBiH (Oslobođenje od kazne), postojanje okolnosti iz člana 342. stav 5. KZ FBiH predstavlja u stvari osnov za ublažavanje kazne izričito predviđen u zakonu.

Nadalje, u samo pet predmeta u kojima je ublažavanje kazne izvršeno na osnovu člana 50. tačka b) KZ FBiH sud je nakon što je nabrojao olakšavajuće okolnosti konstatovao da one u svojoj ukupnosti čine naročito olakšavajuću okolnost koja ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. Međutim, u 10 takvih predmeta prvostepeni sud je, nakon što je nabrojao olakšavajuće okolnosti, u nastavku samo konstatovao da iste te okolnosti čine naročito olakšavajuću okolnost, a u pet predmeta, prvostepeni sud, nakon nabiranja utvrđenih olakšavajućih okolnosti, uopšte ih nije

ocijenio ni pojedinačno ni u njihovoj ukupnosti kao naročito olakšavajuće okolnosti.

Očigledan je, dakle, dosta ležeran pristup prvostepenih sudova pri iznošenju razloga za izvršeno ublažavanje kazne. S obzirom na stav Vrhovnog suda FBiH da propust suda da iznese zakonski osnov za ublažavanje kazne i razloge kojima se rukovodio pri donošenju zaključka da kaznu treba ublažiti predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH,⁴ očito je da presude u mnogim od analiziranih predmeta nisu ukinute samo zbog toga što izjavljenim žalbama nije ukazivano na navedenu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka.

III.3.3. Adekvatnost zakonom propisane kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH.

Okolnost da je, prema rezultatima istraživanja, ublažavanje kazne učiniteljima krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH pravilo a ne izuzetak nameće i postavljanje pitanja da li takva praksa kažnjavanja u FBiH

⁴ U rješenju broj 09 0 K 027857 17 Kž 4 od 13.09.2017. godine Vrhovni sud FBiH je naveo: Iz izreke i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je kazna optuženom izrečena uz primjenu člana 50. KZ FBiH. Ova zakonska odredba odnosi se na ublažavanje kazne i propisuje da sud može učinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti (član 50. tačka a) KZ FBiH) i kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja (član 50. tačka b) KZ FBiH). Ni u izreci ni u obrazloženju pobijane presude prvostepeni sud ne navodi po kojem od ovih zakonskih osnova je optuženom izrečena ublažena kazna tj. da li po osnovu iz člana 50. tačka a) ili po osnovu iz člana 50. tačka b) KZ FBiH. U obrazloženju pobijane presude sud navodi samo otežavajuće i olakšavajuće okolnosti koje je cijenio optuženom prilikom odmjeravanja kazne. S obzirom na zakonske osnove iz člana 50. KZ FBiH za ublažavanje kazne, očito je da navodi prvostepenog suda koji se odnose na utvrđene otežavajuće i olakšavajuće okolnosti ne predstavljaju obrazloženje odluke o ublažavanju kazne. S druge strane, odredbom člana 305. stav 8. ZKP FBiH izričito je propisano da će sud u pismeno izrađenoj presudi posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti. S obzirom da prvostepena presuda ne sadrži razloge koji se tiču zakonskih osnova za ublažavanje kazne (postojanje jednog od zakonom izričito propisanih osnova za ublažavanje kazne ili postojanje naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja) a optuženom je izrečena ublažena kazna zatvora, očito je da pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. Stoga se osnovano žalbom kantonalne tužiteljice iz S., prvostepena presuda pobija zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

ukazuje da je zakonom propisana kazna za to krivično djelo prestroga odnosno, prije svega, da je previsok posebni zakonski minimum kazne za ovo krivično djelo. KZ FBiH propisuje naime da će se učinitelj krivičnog djela Razbojništva iz člana 289. stav 2. KZ FBiH kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ako je krivičnim djelom iz stava 1. tog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe. Radi se, dakle, o istom posebnom minimumu kazne koji je propisan, na primjer, za krivično djelo Ubistvo iz člana 166. stav 1. KZ FBiH ili za krivično djelo Učestvovanje u samoubistvu iz člana 170. stav 3. KZ FBiH kada je ono učinjeno prema djetetu ili prema osobi koja nije mogla shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima. Upoređujući apstraktnu težinu tih krivičnih djela sa apstraktnom težinom krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, kod kojeg je kvalifikatorna okolnost kada je u pitanju tijelo ljudi kao objekt zaštite nanošenje teške tjelesne ozljede, očito je da se posebni zakonski minimum kazne od pet godina ukazuje previsoko odmjerenim. Takva ocjena ostaje i kada se ima u vidu da se kod krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH ne radi samo o nanošenju teške tjelesne ozljede s umišljajem nego i njenom nanošenju pri oduzimanju tuđe pokretnine s ciljem da se njenim prisvajanjem sebi ili drugom pribavi protupravna imovinska korist. Kazne koje su u zakonu propisane za osnovni oblik krivičnog djela Krađa iz člana 286. stav 1. KZ FBiH (novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine) ili za krivično djelo Teška krađa iz člana 287. stav 1. i 2. KZ FBiH (kazna zatvora od 6 mjeseci do pet godina), takođe ukazuju da je previsok u zakonu propisani posebni minimum kazne za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH. S obzirom na navedeno, te praksu kažnjavanja sudova u FBiH za navedeno krivično djelo, evidentno je da bi trebalo razmotriti mogućnost sniženja posebnog zakonskog minimuma kazne za navedeno krivično djelo.

III.4. Priroda okolnosti na osnovu kojih je izvršeno ublažavanje kazne.

Sa aspekta ocjene opravdanosti primjene instituta ublažavanja kazne, neophodno je izvršiti i osvrt na prirodu i sadržinu olakšavajućih okolnosti kojima se u presudama za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH dodjeljuje karakter naročito olakšavajućih okolnosti.

Već je ranije navedeno da su sudovi samo u dva od 24 analizirana predmeta tačno određenoj okolnosti pripisali karakter naročito olakšavajuće okolnosti koja ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja i

da je, iz navedenih razloga, upitno dodjeljivanje tim konkretnim okolnostima karaktera naročito olakšavajuće okolnosti koja ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Nadalje, sudovi su samo u pet predmeta u obrazloženjima svoje presude naveli da utvrđene olakšavajuće okolnosti u svojoj ukupnosti čine naročito olakšavajuću okolnost koja ukazuje da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. U ostalim predmetima sudovi su samo prethodno utvrđene olakšavajuće okolnosti proglasili naročito olakšavajućim okolnostima ili nisu čak ni to učinili nego su faktički ublažavanje kazne izvršili na osnovu utvrđenih olakšavajućih okolnosti.

Pri iznošenju u obrazloženjima presuda koje su okolnosti optuženima cijenili kao olakšavajuće okolnosti sudovi su se ograničavali na njihovo prosto nabranje u obliku u kojem su se one manifestirale u stvarnosti (na primjer, mala pričinjena šteta, otac dvoje maloljetne djece, priznanje djela, neosuđivanost, itd.) bez njihovog podvođenja pod pojmove koje KZ FBiH u članu 49. stav 1. koristi pri propisivanju koje je okolnosti sud dužan uzeti u obzir pri odmjeravanju kazne optuženom (na primjer, jačina povrede ili ugrožavanja zaštićenog dobra, stepen krivnje, raniji život učinitelja, ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, itd.).

Karakteristično je i da se u određenom broju predmeta zaključak o postojanju naročito olakšavajućih okolnosti zasnivao olakšavajućim okolnostima koje, da su u pitanju druga krivična djela, vrlo vjerovatno ne bi bile tako ocijenjene. Tako su, na primjer, u jednom predmetu kao naročito olakšavajuća okolnost cijenjene, u njihovoj ukupnosti, okolnosti da je optuženi relativno mlade životne dobi, da se korektno ponašao pred sudom (pri čemu se ne navodi konkretno u čemu se to ogledalo), da je lošeg imovnog stanja te njegove porodične prilike (bez konkretnog navođenja zašto one imaju karakter olakšavajuće okolnosti a uz navođenje, u ličnim podacima optuženog, da je neoženjen i bez djece), u drugom – mladost optuženog (25 godina) i imovno stanja (bez konkretnog navođenja o kakvom se imovnom stanju radi), u trećem – da se radi o osobi relativno mlađe životne dobi (25 godina), neosuđivanoj i koja se korektno držala pred sudom (bez bližeg određenja u čemu se ono sastojalo). U jednom predmetu je kao jedna od olakšavajućih okolnosti koja je dovela do ublažavanja kazne cijenjeno to što optuženi nemaju stalan izvor prihoda uz konstataciju da to zasigurno djeluje motivirajuće da čine djela protiv imovine.

IV. Zaključak

Suprotno intenciji zakonodavca da se kažnjavanje učinitelja krivičnih djela, u pravilu, kreće u okviru zakonom propisane kazne za određeno krivično djelo, pri kažnjavanju za kvalificirani oblik krivičnog djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, sudovi u FBiH, u pravilu, pribjegavaju izricanju učiniteljima ublažene kazne zatvora a ne zakonom propisane kazne za to krivično djelo. Takvu praksu primjenjuju svi sudovi u FBiH čije su prvostepene presude bile predmet preispitivanja u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom FBiH tokom 2018. godine. Osim toga, u većini tih presuda izrečene ili utvrđene kazne zatvora za ovo krivično djelo bile su bliže maksimalno ublaženoj kazni nego posebnom minimumu kazne propisane zakonom. U tom smislu, podaci dobiveni istraživanjem sudske prakse pokazuju ujednačenost i predvidljivost kazni koje se za ovo krivično djelo izriču ili utvrđuju učiniteljima pred kantonalnim sudovima u FBiH.

Intervencije Vrhovnog suda FBiH u žalbenom postupku, u pogledu odluke o izrečenoj kazni, odnosile su se svega na jednu četvrtinu tih predmeta i u svim tim slučajevima takođe je izrečena ublažena kazna zatvora.

Istraživanje je pokazalo da je većina krivičnih djela Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH, na koje su se odnosili analizirani predmeti, u svom konkretnom ostvarenju, s obzirom na jačinu povrede ili ugrožavanja zaštićenog dobra, predstavljala lakši vid ovog krivičnog djela. Stoga se ne može reći da se sudovi u FBiH olako odlučuju za ublažavanje kazne učiniteljima ovog krivičnog djela pogotovo kada se ima u vidu da kazna mora biti srazmjerna težini učinjenog krivičnog djela i cilju koji se želi njome postići. Na takav zaključak ukazuje i podatak da je u samo pet analiziranih predmeta tužitelj izjavio žalbu u kojoj je iznio tvrdnju da u konkretnom predmetu nije uopšte bilo mjesta ublažavanju kazne optuženom.

Međutim, pravilnosti takvog postupanja sudova dovodi u pitanje praksa izricanja ublažene kazne i višestrukim specijalnim povratnicima. Navedeno, kao i priroda i sadržina okolnosti koje se pri izricanju kazne učiniteljima ocjenjuju kao naročito olakšavajuće okolnosti, vodi zaključku o posebnoj praksi kažnjavanja za ova krivična djela, različitoj od one koja se primjenjuje za druga krivična djela.

Činjenica da je u 96% analiziranih predmeta izrečena ili utvrđena ublažena kazna zatvora ukazuje da viđenje sudova o kazni koja je srazmjerna ovom obliku krivičnog djela razbojništvo nije u skladu sa viđenjem zakonodavca.

Usljed toga, a imajući u vidu i da krivičnopravna prinuda i pri njenom propisivanju i pri primjeni se mora ograničiti na nužnu mjeru, te da se, bez zakonskog osnova, ne bi trebalo pri primjeni opštih instituta krivičnog prava postupati različito u odnosu na učinitelje različitih krivičnih djela, čini se nužnim preispitati zakonom propisanu kaznu za krivično djelo Razbojništvo iz člana 289. stav 2. KZ FBiH odnosno posebni zakonski minimum kazne zatvora za to krivično djelo. Time bi i dalje bio na raspolaganju visoki posebni maksimum kazne i široki raspon kazni koji bi omogućio adekvatno kažnjavanje učinitelja ovog krivičnog djela u slučajevima kada je ono u svom konkretnom ostvarenju poprimilo težak ili vrlo težak vid.

Na kraju, istraživanje je pokazalo da sudovi ne posvećuju dovoljno pažnje samom procesu izricanja ili utvrđivanja ublaženih kazni i obrazlaganju odluke o ublažavanju kazne. U značajnom broju predmeta prvostepeni sudovi su, suprotno zakonskoj obavezi, propustili u izreci presude određeno navesti zakonski osnov za ublažavanje kazne, te, u obrazloženju presude određeno iznijeti razloge kojima su se rukovodili pri ublažavanju kazne. Prvostepene presude sa takvim nedostacima stekle su pravosnažnost samo zbog toga što se žalbama izjavljenim protiv tih presuda nije ukazivalo na te propuste. To, sa svoje strane, ukazuje na potrebu veće posvećenosti sudija samom procesu izricanja ublažene kazne ali i postupku pismene izrade presude.

Lista analiziranih predmeta:

03 0 K 015365 17 Kž
03 0 K 015870 17 Kž 2
04 0 K 007970 17 Kž
06 0 K 008862 17 Kž 2
04 0 K 008801 17 Kž 2
01 0 K 012255 17 Kž 2
01 0 K 012320 17 Kž
01 0 K 012076 17 Kž
03 0 K 008535 17 Kž 2
09 0 K 023643 17 Kž 4

Ljiljana FILIPOVIĆ,
KAŽNJAVANJE UČINITELJA KVALIFICIRANIH OBLIKA KRIVIČNOG DJELA
RAZBOJNIŠTVA U PRAKSI SUDOVA U FEDERACIJI BIH (91-117)

08 0 K 002173 17 Kž 2
03 0 K 016022 17 Kž 3
04 0 K 008917 17 Kž
01 0 K 012481 17 Kž 2
07 0 K 014283 17 Kž
06 0 K 009828 17 Kž 2
01 0 K 012754 17 Kž
03 0 K 016128 18 Kž 7
10 0 K 004216 18 Kž 5
03 0 K 016467 18 Kž 7
09 0 K 030617 18 Kž 3
01 0 K 008342 18 Kž 2
09 0 K 025093 18 Kž 25
09 0 K 027857 18 Kž 5
09 0 K 029847 18 Kž 8